

ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE

Kategorie: [Války](#)

Dobrovolnické vojenské jednotky, nazývajících se československé legie, začali vytvářet představitelé českého a slovenského národa jako specifický projev zahraničního odboje. Samotný název „Československé legie“ vznikl až po I. světové válce, během ní to totiž byly jednotky československých zahraničních vojsk.

Mnoho Čechů žijících v zahraničí

zaujalo ihned v létě 1914 pevné protihabsburské stanovisko a po uskutečnění veřejných manifestací se pokoušelo o zapojení do bojů na straně Dohody. Z hlediska mezinárodního práva šlo tak trochu o ožehavou situaci. Češi se nabízeli k dispozici vládám Francie, Velké Británie, Srbska a Ruska, zdaleka ne všude se však dočkali příznivé odezvy v podobě vytváření českých jednotek.

Ve Francii, kde žilo asi 3 000 Čechů, vznikla během září 1914 z českých dobrovolníků tzv. Rota Nazdar o stavu 250 mužů v rámci francouzské cizinecké legie. Působení této jednotky vyvrcholilo počátkem května 1915 u Arrasu, kde dosáhla krátkodobého úspěchu v podobě postupu do hloubky 4 kilometrů, ale za cenu takových ztrát, že rota musela být rozpuštěna do dalších útvarů cizinecké legie. V červnu 1915 tzv. Bérengerův zákon zakázal přijímat do francouzské armády cizince, kteří byli příslušníky států vedoucí válku s Dohodou, což spolu se skutečností, že ve

Francii nebyli žádní čeští zajatci, na delší dobu zastavilo další vytváření českých dobrovolnických jednotek na západní frontě.

Pro další osud československého zahraničního odboje bylo důležité protirakouské vystoupení Čechů žijících v Rusku. Vytváření dobrovolnické jednotky v Rusku probíhalo pod vedením českých spolků ve velkých městech. Jejich proruské nadšení konvertovalo se záměry ruského ministerstva války, které 12. srpna 1914 povolilo organizaci české jednotky, ale za podmínky, že dobrovolníci museli k přihlášce doplnit i žádost o ruské občanství, což spolu neslo i přestup k pravoslaví. Vzniklá jednotka v počtu přesahující 700 mužů (z toho 16 Slováků) pod ruským vedením byla nazvaná Česká družina a ruský generální štáb, který se na podzim 1914 začal dělat naděje na proniknutí na území českých zemí, ji zpočátku pojímal jako jakýsi propagandistický útvar. Vývoj událostí však vedl k nasazení příslušníků České družiny (později Československého střeleckého pluku a Československé brigády) ve formě malých jednotek jako průzkumníků (rozvědků). Češi si v těchto úkolech vedli nebývale dobře a to byl impuls k tomu, aby české ruské velení povolilo další nábor českých vojáků z řad velkého počtu zajatců. Jednou z aktivit českých rozvědků byl i jejich později zveličovaný podíl na zajetí některých českých jednotek rakousko-uherské armády.

V důsledku individuální akce kramářovsky orientovaného Josefa Düricha se v druhé polovině roku 1916 vyhroutil spor Masarykova týmu a ruských krajanských spolků o koncepci dalšího postupu při využívání početných skupin českých a slovenských zajatců v Rusku, bez jejichž náboru by bylo formování samostatné československé jednotky o větším počtu nereálné. Díky zdržení při vytváření samostatné československé armády se řada zajatců (zejména důstojníků) dostala do řad Srbské dobrovolnické divize formované na ruském území z jihoslovanských zajatců. Radikální obrat v Rusku nastala jak jinak než po Únorové revoluci v roce 1917, po které se československé hnutí v Rusku neorganizovalo a na čas získalo povolení dalšího náboru zajatců. Definitivní změnu náhledu Prozatímní vlády na československé legie přinesla bitva u Zborova 2. července 1917. Úspěch Československé střelecké brigády, jež u Zborova poprvé bojovala jako taktická jednotka, v období celkového úpadku ruských ozbrojených sil přimel ruské velení okamžitěmu povolení neomezeného náboru zajatců a vytváření dalších československých útvarů. Samostatný československý armádní sbor o počtu 40 000 mužů byl zřízen 9. října 1917 a kromě toho byly zahájeny transporty několika tisíc československých vojáků do Francie.

Další dramatická změna se udála po bolševickém převratu v roce 1917. Československý armádní sbor byl sice koncem prosince prohlášen za součást francouzské armády a zahájil tedy přesun do Francie, nicméně záhy se dostal do konfliktu s bolševiky, kteří blokovali legionářské transporty na východ. Situace se vyhrotila v květnu roku 1918 známým čeljabinským incidentem, po němž se českoslovenští legionáři rozhodli, zajistit si cestu do vladivostockého přístavu sami. V krátkém čase se jim podařilo dostat pod kontrolu celou sibiřskou magistrálu, vybudovat si kvalitní zázemí a vytvořit tzv. východní frontu. Překvapivý úspěch Čechoslováku v Rusku vzbudil zájem dohodových mocností a značně zesílil pozici Československé národní rady. Následné nasazení ruských legií, jejichž počet postupně přesáhl 100 000 mužů, v bojích proti bolševikům ukázalo jako příliš vyčerpávající a bezvýsledné. Od konce roku 1919 se Čechoslováci začali stahovat ze Sibiře, poslední československý transport z Vladivostoku odplul 2. září 1920. Velký počet Čechů a Slováků se však zúčastnil občanské války i na straně bolševiků, asi nejznámější z nich je Jaroslav Hašek.

Ve Francii, kde dne 19. prosince 1917 prezident R. Poincaré povolil zřízení samostatného československého vojska, vytvořili Češi a Slováci z řad srbských zajatců, ruských legionářů a krajanů z USA během roku 1918 dva střelecké pluky, později formované do Československé

střelecké brigády o stavu asi 100 000 mužů, která v říjnu 1918 pod francouzským velením zasáhla do bojů u Vouziers a Terronu. Po zformování dalších dvou střeleckých pluků vznikla 5. československá střelecká divize, která byla na počátku roku 1919 přepravena přes Itálii do Československa a nasazena v bojích na Slovensku.

Velký počet českých a slovenských zajatců se po roce 1915 postupně seskupil v Itálii, jejíž postoj k formování československé jednotek byl dlouhou dobu dost rezervovaný. Obrat nastal, až v druhé polovině roku 1917 povolila italská vláda vytváření československých pracovních oddílů a malých výzvědných jednotek, které podobně jako na ruské frontě záhy získaly respekt velení. 21. dubna 1918 konečně podepsala italská vláda dohodu o vytvoření československého vojska v Itálii a krátce poté došlo ke zformování 6. československé střelecké divize s italským vedením. Již od června 1918 byli českoslovenští legionáři nasazováni na frontě, sice s úspěchy, avšak také se ztrátami- mj. v podobě zajatců, kteří byli vzápětí popraveni. Vyvrcholením bojových aktivit 6. divize se stala bitva o důležitý vrcholek Doss Alto, kde 19. září českoslovenští legionáři úspěšně odrazili rakousko-uherský útok. Již po skončení války byl zformován Československý armádní sbor v Itálii o stavu 20 000 mužů, jenž byl nasazen v bojích na Slovensku. Kromě toho vzniklo v Itálii z českých a slovenských zajatců, kteří se do československého zahraničního vojska přihlásili až po 28. říjnu 1918, 55 domobraneckých praporů o stavu 60 000 mužů, které se do ČSR vracely během první poloviny roku 1919.

<http://www.svedomi.cz/> (článek Československé legie, autor: Doc. PhDr. Tomáš Pavlica, CSc.)

<http://www.cslegie.wz.cz/>

Wiest, A.: OBRAZOVÉ DĚJINY PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY